

זבחים טז

משה שווערד

1. רבי עקיבא איגר מסכת זבחים דף טו עמוד ב

שם וינזרו מקדשי בני ישראל כו'. יש לעי' דלרבא דאמר בתמורה כ"מ דאמר רחמנא ל"ת א"ע לא מהני למ"ל קראי למפסל העבודה בזר וטמא ששימש ובאונן וכדומה הא כיון דמוזהרים שלא לעבוד ממילא א"ע ל"מ והקרבתם פסולה. ואפשר לומר שנ"מ לענין הולכה בזר דמבואר בס"פ דלעיל דהולכה בזר פסול אף לר"ש ולא מהני התיקון לחזור ולהוליך עיי"ש. אבל שאם נתקבל הדם למזבח בלא הילוך כגון הילוך ברגל יש תקנה לחזור ולהוליך ואם מצד א"ע ל"מ הוי רק כאילו לא עשה יהיה תקנה שיחזור כהן ויוליך אבל באמור מצד שבעצמותו מחלל העבודה אין תקנה בהולכת כהן. ואף דבמתניתין דהכא שקבלו ועלה דייקי' מנ"ל. באמת שקבל היינו מקבלה ואילך והולכ' בכלל (וע' בתורע"ק אות י') גם י"ל כיון דמצינו בחלל אף דמוזהר אם עבד בשוגג עבודתו כשרה כדאיתא בקדושין דף ס"ו ע"ב וילפי' לה מקרא, הרי גילה קרא דבאזהרה דעבודה א"ע מהני.

ובאמת יש לעיין בסוגיא דתנא דבר"י דיליף זר בק"ו מבע"מ שאוכל כו' ואמאי לא נימא חלל יוכיח שאינו אוכל ומוזהר ואפ"ה אינו מחלל. ובתו' תענית דף י"ז ע"ב ד"ה דבר וכו' כתבו על ערל דליכא למילף בק"ו מבע"מ דחלל יוכיח עיי"ש ותמוה לי דא"כ גם על הלימוד זר בק"ו נימא חלל יוכיח וצע"ג.

2. קרן אורה מסכת זבחים דף טז עמוד א

שם גמרא מה לבע"מ שכן עשה בו קרב כמקריב. אע"ג דאיתניהו מומין שיש באדם וליתניהו גבי בהמה, כדאיתא בפ' מומין אלו (בכורות מ"ג ע"א) היינו משום דמום זה לא שייך בבהמה. אבל עיקר פסול מום ישנו גם בבהמה הקרב. ולשיטת הרמב"ם ז"ל (ה' ביאת מקדש פ"ו ה"ו) שם דלא מחיל עבודה אלא מום דשייך באדם ובהמה, וכמו שביארתי שם בחידושי א"ש בפשיטות.

3. חידושי הגרי"ז מסכת זבחים דף טז עמוד א

גמ' מה לבע"מ מום שכן עשה בו קרב כמקריב אבל טמא לא עשה בו קרב כמקריב. ועיין ברש"י שכתב משום דאין בהמה מקבלת טומאה מחיים, [1] ולכאורה אפשר לאשכוחי טומאה בבע"ח בטומאת גולל, דבהמה שעשאוה גולל לקבר מטמאה כמבואר בעירובין (דף טו ע"א). האומנם דבאמת נראה דהא דבהמה שעשאוה גולל מטמאה הוא לא משום דמקבלת טומאה, אלא דמטמאה אחרים מתורת קבר, וכמו שרץ שהוא אב הטומאה לטמא, וברמב"ם בהל' טומאת מת (פ"ו ה"ד) פסק דהא דעשאוה גולל מטמאה הוא רק כל זמן שהוא מונח על הקבר, אבל כשניטל ממקומו בטלה הטומאה, הרי להדיא דאין דין קבלת טומאה דהבהמה נטמאה אלא דיש לה תורת אב הטומאה לטמא לאחרים, אמנם רש"י בעירובין שם חולק על הרמב"ם בזה, וס"ל דאף לאחר שנתבטל מתורת גולל ג"כ מטמאה, ונראה דפלוגתייהו הוא רק בזה אם אף לאחר שנתבטל מתורת גולל ג"כ מטמאה, ויש עליה תורת גולל, אבל בזה יודו כ"ע דאין דין קבלת טומאה, וא"כ נמצא דאין שייך כלל לפסול טומאה גבי קרבנות שדינו שדבר שקיבל טומאה נפסל מקרבן, והכא הא איירי בדין קבלת טומאה שלא עשה קרב כמקריב.

[2] אבל באמת נראה דאפילו אם יצויר אופן שהבהמה תקבל טומאה מחיים, ג"כ אתי שפיר סוגיא דידן, דהכא בשמעתינן איירי לענין שמקבלת טומאה מחיים, שהפסול טומאה שבקרבנות חל רק לאחר קידוש של שחיטה, אבל מחיים לא שייך כלל הפסול, משום דהוי קודם קידוש שחיטה, ודין זה נראה פשוט והוא משנה מפורשת במעילה דף ט ע"א שנחטו הוכשרו ליפסול בטבול יום ובמחוסר כיפורים, ולא דוקא בטבול יום.

4. ספר דבר אברהם - חלק ג - סימן א

י' והנראה לענ"ד לומר דבמאי דאיפלגו לוי ותדבר"י באזהרת זר אם היא מוינזרו או מוזר לא יקרב אליכם לאו משמעות דורשין בלבד נפקא מבינייהו אלא דעיקר ענין האזהרה של עבודת זר אינו שוה ביסודו ללוי ולתנא דבי ר' ישמעאל. דלמאי דתני לוי ענין האזהרה הוא שלא יעבוד הזר בעבודת הקדשים, דהכי קאמר קרא וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו נזירה מעבודת הקדשים לפי שהם קדשים, ובעיקר ענינו ותחילתו אין האיסור תלוי ומותנה כלל בזה אם עבודה זו מסורה לכהנים או לא, ר"ל דאפילו אם יצויר שיש עבודה במקדש שאין דינה ליעשות ע"י כהנים דוקא מ"מ אם רק מצד עצמה שם עבודה עלה ה"ל שייך לחול ע"ז מעיקרו ענין האיסור של וינזרו מקדשי בני ישראל שלא יעבוד הזר אלא דבמאי דגלי רחמנא שאינה צריכה כהונה שרי בזה בהדיא האיסור של וינזרו, דכיון דאין לנו אלא כהן או זר ואין במציאות ממוצע כזה שיהי' לא כהן ולא זר [עיי' בפרשת דרכים דרך מצותיך מ"ג מה שנסתפק לענין במת אהרן, והרמב"ם (פ"ט מביאת מקדש ה"א) כתב אי זהו זר כל שאינו מזרע אהרן הזכרים] ממילא מדגלי דא"צ כהן הרי זה כמפרש דזר מותר

לעבוד ואין בזה איסור דוינזרו, ונמצא דאין ההיתר מצד שעבודה זו אינה צריכה כהונה אלא מצד שהותר בה זר בפירוש אך לא משכחת לה באמת עבודה כזו במקדש, שאין לך דבר ששם עבודה עליו שלא יהי' בכהנים ואם אינו בכהנים אין שם עבודה עליו. [עיי' במל"מ פ"ב מתמידין ה"י]. **אבל לתנא דבי ר' ישמעאל דנפקא לי' אזהרה לזר מקרא דזר לא יקרב אליכם אין ענין האזהרה בסתימות שלא יעבוד זר בעבודת הקדשים אלא עיקר ענינה הוא שלא יעבוד הזר עבודה המסורה לכהנים.** וזוהי משמעותי' דלא יקרב אליכם בעבודה המסורה לכם, אבל כל עבודה שאינה מסורה לכהנים אפילו אם היתה עבודת הקדשים מצד עצמה, כלומר מצד גדרי עצם העבודה, אין זר מוזהר עליה מעיקרא, לפי שעיקר הלאו הוא רק שלא יעסוק הזר בעבודת הכהונה והרי אין כאן עבודת כהונה. **והשתא נחזי דבעבודות שבבמה ששם עבודה עליהן אלא דגלי קרא וזרק הכהן את הדם על מזבח ה' פתח אהל מועד שאינן צריכות כהן ומותרות בזר, כדדרשינן כהן פתח אהל מועד ואין כהן בבמה (עיי' זבחים קי"ט ע"ב וברש"י במשנה) מצינו את המציאות שהזכרנו עבודת הקדשים ששם עבודה עלה ואין דינה בכמה.** ולפי האמור מבואר דלמאי דתני לוי הי' שייך לחול ע"ז איסור הזרות אלא שהתורה התירתו במאי דמיעטה כהן שפירשו שיעבוד הזר כמש"ל, אבל לתנא דבי ר' ישמעאל דעיקר משמעות הלאו הוא שלא יעבוד הזר עבודות המסורות לכהן הנה מכיון שאמרה תורה שאי"צ כהן בבמה ממילא אין כאן מקום במציאות לחלות איסור הזרות שאינו יכול כלל לעבוד בבמה עבודות המסורות לכהנים:

5. ספר איזהו מקומן

מה להצד השוה שבהן שכן לא הותרו בבמה - מבואר כאן שטמא אסור לשמש בבמה, ויש לחקור האם רק כהן טמא או גם זר טמא [שהרי אין כהונה בבמה] - ראה בזה במקור ברוך ח"א סי' ב', ועע"ש (ד"ה ולפי"מ) שחקר לענין ערל האם כשר בבמה.

6. ספר איזהו מקומן

מאן לימא לן דאונן אסור בבמה - מבואר מהסוגיא דאונן שרי בבמה, ובצל"ח בברכות לז': (ד"ה ליקט זכולן) כתב דאף דאונן אינו אוכל בקדשים ואפילו כהן גדול מקריב ואינו אוכל (לקמן נט.) מ"מ אונן בבמה מקריב ואוכל, אולם במקור ברוך ח"א סי' ד' האריך להוכיח דאינו אוכל אף בקדשי במה.

7. תוספות מסכת זבחים דף טז עמוד א

מה ליושב שכן פסול לעדות - צריך לזוהר שלא לדון ע"פ עדות דמיושב **ובגט אשה צריך לזוהר יותר** ושמה דיעבד אין לחוש דאמר בירושלמי פרק ד' מיתות גבי מברך את השם והדיינין עומדין על רגליהם מיכן לדיינין שקבלו עדות מעומד שדנין על פי עדותן ומשמע התם דכי היכי דאין עכובא בשיבת הדיינין אע"פ שיש להם לישב מן התורה ה"נ אין עכובא בעמידת העדים אע"פ שיש להם לעמוד מן התורה הקשה ה"ר אפרים כהן גזלן יהא פסול לעבודה קל וחומר מבעל מום שכשר לעדות ואם עבד חילל ולייתי מבעל מום ומחד מהנך ולאו קושיא היא דכיון דגזלן אינו מוזהר לא אתי מינייהו כדפרישית לעיל.

8. ספר יד בנימין

בתור"ה מה ליושב שכן פסול לעדות. כריך
ליזהר שלא לדון עפ"י עדות דמיושב
ונגט אשה כריך ליזהר יותר עכ"ל. פי' משום
חומר אשת איש, וכוונתם נראה דקאי על
עדים המעידים לפני ז"ד על א"א שנתגרשה,
וכ"מ מלשון הגהות מיימוניות פכ"א מהל'
סנהדרין "לכתחילה שלא לדון עפ"י עדות
דמיושב" וכו'. הרי דקאי על עדים המעידים
לפני ז"ד. דלוי על עדי חתימה שזריכים לעמוד
בשעת חתימה או על עדי מסירה שזריכים
לעמוד בשעת המסירה מאי ענין כאן לדיון
הז"ד אע"כ כדנחנא.

9. תוספות מסכת זבחים דף טז עמוד א

מיושב תלמיד חכם – ... ואם תאמר מה ליושב שכן אסור בעזרה כדאמר (יומא דף כה.) אין ישיבה בעזרה אלא למלכי
בית דוד ושמא אינו מן התורה תדע דאי דאורייתא אמאי צריך קרא לקמן (דף כג:) ליושב למצוה תיפוק ליה דאפילו בלאו
עבודה אין ישיבה ומיהו איצטריך קרא לעובד בהשתחוואה.

10. רש"י מסכת סנהדרין דף קא עמוד ב

גמירי דאין ישיבה - הלכה למשה מסיני, ולא מקרא.

11. ספר איזהו מקומן

רב משרשיא אמר אתיא ק"ו מיושב -
המצפ"א ויפ"ע הקשו הרי יושב גופיה
לא ידעינן כי אם מזר כדאיתא לקמן כג:
ברש"י ובתוס', ועדין לא ידעינן דזר מחלל
עבודה. וע"ע שטמ"ק (ע"ז) שהקשה וכי
בא רב משרשיא לחלוק על ר' ישמעאל
שהוא תנא, ועי' מה שכתבתי בזה לקמן כג:
בגמ' ד"ה יושב.

ובעיקר קושית השטמ"ק: הנה הקוב"ש
ב"ב (דף קע. אות תרלג') כתב בשם הגר"ח

דבאמת יש בכוחם של האמוראים לחלוק
על התנאים רק שלא יהינו לעשות כן, וראה
עוד ברבינו יונה (הועתק צטמ"ק ז"צ קלא.)
וד"ל ואעפ"י שאין דרך האמוראין לחלוק
על התנאים ה"מ בדבר שסיימו אותו
במשנה או בברייתא עכ"ל, ולפי"ז הכא
שהוא דרשה בעלמא יש בכוחו לחלוק,
וראה בזה בפנינים ואגרות משמר הלוי סי'
מו' מד'.

12. קובץ שעורים בבא בתרא אות תרלג

תרלג) [דף קע ע"א] אמר רב אין הלכה לא כר' יהודה ולא כר"י, ופירשב"ם דרב תנא ופליג, ובתוס' כתובות ד"ה כתבו דר'
יוחנן פליג בזה, וכיון דקיי"ל רב ור"י הלכה כר"י א"כ ס"ל דרב אינו תנא ולא יוכל לחלוק על תנאים, וקשה איך פסקינן
הכא הילכתא כרב נגד המשנה, וד"ז שאלתי מכר' מו"ר הגר"ח הלוי זצ"ל מבריסק, והשיב, דבאמת גם אמורא יש בכוחו
לחלוק על תנא, והא דמותבינן תיובתא מתנאי לאמוראי, הוא משום דאמורא אינו חולק על תנא, ואילו ידע דברי התנא לא

היה חולק עליו, אבל במקום שחולק להדיא, אפשר להיות הלכה כמותו עכ"ד, ונראה מוכח כן ממה שנמצא בגמ' בכמה מקומות שאמרו האמוראים על משנה זו אינה משנה, וז"ל רב שרירא גאון באגרתו, והיכא דמשכחינן במתניתין מילתא משבשתא, וצריכא למסמי מינה מידי דאית בה קושיא ולא סליק, אמרינן סמי מכאן כך וכך, כי הנך דאותו ואת בנו דאמרינן אמר ר' יוחנן פרת חטאת אינה משנה עגלה ערופה אינה משנה, אלמא אי סלקא מתניתין ולא סלקא מברייתא, ואף מסברא דחינן מתניתין כולה, כי ההיא דתנינן בטהרות מסרק של פשתן שניטלו שיניו, ואמרינן בהחולץ ר' יוחנן ור"ל דאמרי תרווייהו זו אינה משנה ולא עבידנן כוותיה, ממאי דמסיימי דוקני וכו' עכ"ל, מיהו בעיקר דברי תוס', דאיכא פלוגתא אי רב הוי תנא או אמורא, אינו נראה כן מדברי רבינו שרירא, וז"ל והווי נמי רבנן אחרני דאיתניון תנאי ואמוראי, כגון ר' חנינא ור' ינאי ורב דהווי תלמידי דרבי וכו' ובכמה דוכתי אמרינן רב תנא ופליגי, והווי נמי רבנן אחרני דהווי אמוראי בלחוד, כגון שמואל ורב שילא וכו' עכ"ל, ונראה הכונה "דהווי תנאי ואמוראי" שהיו במדרגה ממוצעת בין תנאי לאמוראי, וע"כ חולקים על תנאים וגם אמוראים חולקים עליהם, אלא דאכתי לא מיתרצא קושית תוס' שם לימא ר' יוחנן אנא דאמרי כרב דהווי תנא, וחידוש גדול נמצא בחידושי הרמב"ן - ב"ב קל"א - דהא דמותבינן תיובתא מתנא לאמורא הוא רק אם דברי התנא נשנו במשנה או בברייתא, אבל אם הן בלשון מימרא אפשר לחלוק על דברי התנא, וכן כתב שם בשיטה בשם רבינו יונה "ואף על פי שאין דרך האמוראין לחלוק על התנאים, הני מילי בדבר שסיימו אותו במשנה או בברייתא" וכן נראה מלשון הגמ' גיטין דף מ"ב, מימרא הוא ומימרא לרבא לא ס"ל, ופירש רש"י מימרא בעלמא היא ואינה לא משנה ולא ברייתא, ונראה טעם החילוק הזה, משום דמשניות וברייתות נסדרו בהסכם כל חכמי הדור, [וזהו טעם מ"ש בתוס' דדין מחלוקת ואח"כ סתם אינו תלוי בסידור המשנה שסידר רבי אלא לפי הסדר ששנה לתלמידיו, היינו דכח סתם משנה אינו מפני הכרעתו של רבי דמאי אולמא דרבי משאר תנאי אלא מפני הסכמת כל חכמי הדור שלמד עמהן] אבל מימרא נאמרה על דעת עצמו של התנא שאמרה, ולפי"ז נמצא דהחילוק אינו בין תנאי לאמוראי אלא בין משנה וברייתא למימרא, ונמצא בגמ' דמקשינן גם מאמוראי קמאי כגון רב ורבה אף דהן מימרא, וצ"ל דמ"מ לא מותבינן תיובתא מינייהו, כמו דמותבינן ממשנה או ברייתא, אלא דהיכא דאפשר לשנויי משנינן, מיהו בסוגיא דיאוש שלא מדעת קאי בתיובתא לרבא ממימרא דר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק [שמעתין] וע"ע ברש"י נדה דף כ"ו ע"א ד"ה אמר אביי וכו' לא תימא תני ר' חייא וכו' אלא אימר אמר ר"ח וכו' ור"ח תנא ואמורא וכו' עיי"ש.

13. ספר יד בנימין

חיינות נשרפה דהיינו משום איסור אכילה
באחינות דקסבר אחינות לילה נמי אסורה
וכדנתבאר בגמ' שם לקמן ק"א. הרי א"א
לפרש כוונת הכתוב "הן היום הקריבו" צניחותא
דהיינו הן עדיין יום הוא ואסורין באכילת
קדשים דהא צלילה נמי אסורין באכילה, אע"כ
מה שהשיב אהרן הן הקריבו הוא צלשון צתמיה
הן הקריבו הלא אני הקרבתי וכ"ג מקריב
אונן, א"כ לפי"ז ע"כ ש"מ דאונן פסול
להקרבה, ולכן הוצרך בגמ' לומר דקסבר מפני
טומאה נשרפה דלדידי' מתפרש הכתוב הן
הקריבו צניחותא וכדנתבאר.

ברש"י ד"ה קסבר מפני טומאה שנגע זה
 נשרפה ולא הוזכר שם אחינות לענין
 הקרבה והן היום הקריבו ה"ק הן היום הלא
 עדיין יום הוא ואנו אסורין בקדשים לאכול
 עד הערב וצתוך כך אירע טומאה צאונס וכו'
 עכ"ל. ר"ל קסבר מפני טומאה נשרפה ולא
 הוזכר שם אחינות לענין הקרבה רק לענין
 אכילה, דמה שהשיב אהרן "הן היום הקריבו"
 אינו צלשון צתמיה אלא צניחותא וה"ק הן
 עדיין יום הוא ואסורין אנו באכילת קדשים
 וצתוך כך אירעה לנו טומאה צאונס, וזהו
 שסיים אהרן "ותקראנה אותי כאלה ואכלתי
 חטאת היום היטב" וגו', משא"כ למ"ד מפני

14. דף על הדף זבחים דף טז עמוד ב

בגמ': ומה בעל מום שאוכל אם עבד חילל אונן שאינו אוכל אינו דין שאם עבד חילל. הגר"מ שטרנבוך שליט"א בספרו זבחי קודש (ע' סד) כתב:

לכאורה ה' אפשר להסתפק אם הדין שאונן אסור באכילת קדשים הוא מצד דיני אנינות דוגמת מה שאסור בתפילין וכו', או מצד דיני קדשים שאינם נאכלים לאונן כמו לזר או לטמא. והנה מהגמ' הנ"ל מוכח, שאיסור אונן הוא מצד הקדשים, שאם לא כן אין טעם להחשיב את זה לחומרא כלפי בעל מום, כיון שאינו אלא מחמת דיני אנינות שלא שייך כלל אצל בעל מום.

וכן יש להביא ראי' ברורה לזה מהגמ' במועד קטן (דף יד ב) שאיתא שם שלגבי כהן גדול כל השנה כרגל לכו"ע דמי, כיון שמצינו שהתורה הכשירה אותו לגבי עבודה, הרי שאעפ"י שאצל כה"ג נחשב כרגל שאין נוהג בו אסורי אנינות, מ"מ אסור כשהוא אונן באכילת קדשים, ועל כרחק שאין זה מצד דיני אנינות, אלא מצד אסור אכילת קדשים לפסולים.

15. תוספות מסכת זבחים דף טז עמוד ב

אבל בקרבן צבור מרצה - תימה הרי חטאת דאהרן דהיינו שעיר דר"ח דקיימא לן פרק טבול יום (לקמן קא.) ובשמעתין דאם הקריבוה באנינות פסולה וי"ל כיון דלא ילפינן אלא מטומאה דינו כטומאה דאינו מרצה אלא באימורין אבל הקרבן אינו נאכל ועוד דבלאו הכי סתר ליה שפיר להאי ק"ו.

16. ספר איזהו מקומן

וי"ל וכו' אבל הקרבן אינו נאכל - שיטת תוס' דקרבן ציבור הקרב בטומאה אין הבשר נאכל, וכן משמע לקמן צט. ברש"י ד"ה מהו, אבל בשטמ"ק כאן ד"ה אבל-חולק דדוקא אם נטמא הבשר אבל מה שקרב בטומאה לא אכפת לן - ע"י ח"י מרן רי"ז הלוי עה"ת פרי בהעלותך מש"כ לדקדק מהספרי, וכן ביאר דעת התוס' דהכא בטמ"ק ע"ש, אמנם החזו"א סי' ב. ב. דרך אחרת יש לו ברש"י ותוס' ועע"ש ס"ק א', וכדעת הרמב"ם בזה ע"י מש"כ לקמן על רש"י צט., והאריך בכ"ז בחי' הגרי"ז מנחות דף טו. ובמנח"א מנחות עמ' רכה'.

1. דף על הדף זבחים דף טז עמוד א

בגמ': מה יושב כו' אם עבד חילל. במגן אברהם (ריש סימן מ"ח) הביא מס' עמק הברכה (לאבי בעל השל"ה הק') שפרשת הקרבנות יאמר בעמידה, שהרי צריך להיות דוגמא לקרבנות שמבואר כאן שצריך לעשות העבודה בעמידה. אבל בתבואות שור בבכור שור בסדר הקרבנות (אות י"ב) חולק עליו משום שהמתפלל אינו אלא כמביא את הקרבן, ולא כמי שעושה את העבודה בפועל, ועיין ברמ"א (סי' קל"ב) בענין חיסור מנין סממני קטורת באמירתו שהחמיר מאוד, והאחרונים חלקו עליו.

2. דף על הדף זבחים דף טז עמוד א

בגמ': ומאן לימא לן דאונן אסור בבמה דלמא שרי בבמה. בפרקי דר' אליעזר (פרק ל"א) כתב בענין העקידה: "וישלח אברהם את ידו ויקח את המאכלת לשחוט את בנו", וככהן גדול הגיש את מנחתו ונסכו עכ"ל. וצ"ב אמאי דימה את אברהם אבינו לכהן גדול?

וביאר בעל מגן אברהם (בהגהותיו זית רענן על הילקוט שמעוני) שלכאור' קשה אחרי שהי' שוחט אאע"ה את יצחק בנו, הרי נעשה אונן, ואם כן קשה איך הי' ממשיך בשאר העבודות כגון קבלה הולכה וזריקת הדם, ולזה מתרץ המדרש שהי' אז לאברהם אבינו דין "כהן גדול", והרי כהן גדול מקריב אונן, ע"ש.

בהגהות רד"ל על הפרקי דר"א (שם אות מ"ד) הקשה שהרי מבואר כאן שבבמה גם אונן כשר, וא"כ ל"ק קו' המג"א, שאף שאאע"ה נעשה אונן, יכול להמשיך בעבודתו, שהמזבח בהר במורי' הי' אז דין של במה, ועוד כיון ששמח במיתתו, וכמו דאיתא בילק"ש שדומה למי שמכניס בנו לחופה, א"כ ל"ש לא אבלות ולא אנינות. ולכן פירש כיון שאז הי' יוהכ"פ כדאי' בריקאנטי, א"כ י"ל דלהכי דימהו לכהן גדול, שכל העבודות של בו ביום, אינם כשרות רק בכהן גדול. ועיין עוד בפרדס יוסף בראשית (וירא כ"ב ז').

אך מוסיף הרד"ל, שלפי דברי הריקאנטי, שהעקידה היתה ביום הכפורים, מיושבת הקושיא היטב, וז"ל הרד"ל שם:

ולפי מ"ש הריקאנטי כאן שהעקדה היה ביוהכ"פ, א"כ מקום לומר שלכן אמר ככהן גדול, דוגמת כהן גדול העובד ביוהכ"פ שכל עבודות שבו ביום אינן כשרות אלא בו.

לפי דברי הריקאנטי, אין כאן תמויה כלל, מדוע הוצרך אברהם להיות כהן גדול, כי הלא ביום הכפורים היתה העקידה, וביוה"כ העבודה נעשית על ידי הכהן גדול בלבד, ולכן הוצרך להיות כהן גדולה.

להשתמש בקורבן שהוקדש, ויש בזה מעילה. ולכן שאל, אם אתה שם עלי את העצים, משמע שאיני הקורבן, ואם כן, איה השה לעולה? ועל כך עונה לו אברהם, 'אלקים יראה לו השה לעולה' כרגע, עדיין אינך מוקדש, ורק כשאלקים יאמר לי אני אקדיש אותך. הרי לנו, שיצחק אבינו בעקידה, נחשב כקרבן לה', עם כל ההגדרות ההלכתיות, ובכללם, קדושת קרבן ואיסור מעילה.

צה. בנושך חכמה (בראשית כ"א, י"ד), ביאר באופן דומה, מדוע הוצרך אברהם אבינו להיות כהן גדול, אמנם, לדבריו אין שום הכרח שהעקידה תתרחש ביוה"כ, וז"ל:

ויקרא מלאך כו' אל הגר מן השמים - הנה בפרשת לך כתוב ויאמר מלאך ד' כי היתה מדברת עמו כעם אדם מפני שהיתה רגילה עם מלאכים (רש"י שם טז, יג) כי בבית אברהם היו מצוים והיא היתה צריכה לשוב לבית אברהם אבל כאן שנגרשה מביתו ולא שבה אליו עוד כתוב מן השמים שרק קולו שמעה אבל לא ראתה אותו, ומה שכתוב בעקידה ויקרא מלאך כו' מן השמים כו' הוא לפי שבעת העקידה שהיה מקריב אברהם בנו להשי"ת היה אז התגלות אלקות כמו שהיה לכהן גדול ביום הכפורים לפניו לפניו שעי"ז נאמר (ויקרא טז, יז) וכל אדם לא יהיה באהל מועד ופ"י בירושלמי (יומא א-ה) אפילו אותן שכתוב פניהם פני אדם לכן לא היו יכולין להיות על ההר אז רק קרא מן השמים שהמלאך לא היה יכול לגשת אל ההר לכן אמרו במדרש (בראשית רבה נה-י) כי אברהם היה ככהן גדול אז בעת העקידה ולכן לא היו יכולים המלאכים לבוא שמה ודו"ק בזה וזה שאמר אשר יאמר היום בהר ד' יראה.

ובזה אתי שפיר מה דאמר בפסיקתא (בחדש השביעי פ"מ) ארץ המוריו כשתבוא להמקום אני מקדישך לכ"ג המוריו לשון חלפין כמו ואם המור ימיר תמורתו של שם כה"ג, היינו דכמו דאמרו אצל שופר בפרק ראווה ב"ד (ראש השנה דף כו) כיון דלזכרון אתי כמאן דאתי בפנים דמי אם